

Lausunto

2.2.2023

VN/1028/2023
VN/1028/2023-PLM-3

Valtioneuvoston kanslia

Puolustusministeriön lausunto valtioneuvoston kansliasta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Valtioneuvoston kanslia on pyytänyt 13.1.2023 puolustusministeriöltä lausuntoa luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi valtioneuvoston kansliasta annetun valtioneuvoston asetuksen (393/2007) 1 ja 6 §:n muuttamisesta. Valtioneuvoston kanslian tehtäviä koskevaan 1 §:ään ehdotetaan lisättäväksi pääministerin avustaminen turvallisuuspoliittisissa asioissa, Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskusta koskevat asiat ja toimiminen tiedonhallintayksikkönä siten kuin valtioneuvostosta annetun lain (175/2003) 2 §:n 3 momentissa säädetään. Lisäksi asetuksessa ehdotetaan pääministerin turvallisuuspoliittisen neuvonantajan tehtävän perustamista valtioneuvoston kansliaan. Valtioneuvoston kansliaan on myös tarkoitus perustaa uusi osastoihin kuulumaton turvallisuuspoliittisen neuvonannon yksikkö, josta tultaisiin säätämään valtioneuvoston kanslian työjärjestyksessä.

Puolustusministeriö esittää lausuntonaan seuraavan.

Pääministerin avustaminen valtioneuvoston yleisessä johtamisessa ja turvallisuuspoliittisissa asioissa

Voimassa olevan valtioneuvoston kansliasta annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n 1 kohdan mukaan valtioneuvoston kanslian tehtäviä ovat hallituksen ja eduskunnan työn yhteensovittaminen. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 1 a kohta, jonka mukaan valtioneuvoston kanslian tehtävänä olisi pääministerin avustaminen yleisessä johtamisessa. Lisäksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 1 b kohta, jonka mukaan valtioneuvoston kanslian tehtävänä olisi pääministerin avustaminen turvallisuuspoliittisissa asioissa.

Muistiossa todetaan, että pääministerin avustaminen tämän tehtäviin kuuluvissa turvallisuuspoliittisissa asioissa kuuluu valtioneuvoston kanslian toimialaan valtioneuvoston ohjesäännön 12 §:n 1 kohdan mukaisesti osana pääministerin avustamista valtioneuvoston yleisessä johtamisessa. Uuden 1 b kohdan säännöksen lisäämistä perustellaan näiden tehtävien määrän lisääntymisellä Nato-jäsenyyden vuoksi.

Luonnoksessa ehdotetaan valtioneuvoston kansliaan perustettavaksi uusi turvallisuuspoliittisen neuvonantajan tehtävä. Muistioloannoksen mukaan perusteena ehdotuksille ovat turvallisuuspoliittisten asioiden määrän ja merkityksen kasvu valtioneuvoston kansliassa. Ehdotetut muutokset vahvistaisivat Nato-jäsenyyden edellyttämällä tavalla valtioneuvoston kanslian valmiuksia avustaa pääministeriä tämän tehtäviin kuuluvissa turvallisuuspoliittisissa asioissa.

Lähtökohtaisesti turvallisuuspoliittisen neuvonantajan tehtävää hoitaisi kansliaan nimitetty virkamies, joka määrättäisiin kyseiseen tehtävään. Tehtävää voisi myös hoitaa pääministerin pyynnöstä muun ministeriön tai Puolustusvoimien tehtävään määräämä tai komentama virkamies. Ehdotettu malli mahdollistaisi valtioneuvoston kanslian mukaan tilanteen niin vaatiessa Puolustusvoimien edustajan

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 31
00131 Helsinki

Eteläinen Makasiinikatu 8 0295 16001
Helsinki +358 295 16001

kirjaamo.plm@gov.fi
www.defmin.fi

pyytämisen tehtävään, ja laajentaisi mallin käyttöä myös muihin ministeriöihin. Alivaltiosihteeri päättäisi turvallisuuspoliittisen neuvonantajan tehtävään määäämisestä.

Puolustusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että puolustusministeriön toimialaan kuuluvat valtioneuvoston ohjesäännön 16 §:n mukaisesti puolustuspolitiikka, sotilaallinen maanpuolustus, koko-naismaanpuolustuksen yhteensovittaminen sekä sotilaallinen kriisinhallinta- ja rauhanturvaa- mistoiminta. Puolustusministeriö katsoo, että asetusehdotuksen turvallisuuspolitiikkaa koskevat säännösehdotukset voivat vaikuttaa ministeriöiden toimivaltasuhteisiin ja aiheuttaa epäselvyyttä turvallisuuspoliittisen toimivallan jakautumisessa. Ehdotuksessa ei selosteta valtioneuvoston kanslialle suunnitellun uuden tehtävän sisältöä eikä arvioida sen mahdollisia vaikutuksia muiden ministeriöiden valtioneuvoston ohjesäännössä säädettyihin toimialoihin ja tehtäviin. Ehdotusta perustellaan Nato-jäsenyydellä, eikä siinä arvioida ehdotusta laajemmin suhteessa turvallisuusympäristön muutokseen.

Naton tehtävät ja toiminta liittyvät kansallisesti pääasiassa ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan toimialaan. Keskeiset Natoa koskevat ulko- ja turvallisuuspoliittiset asiat linjataan valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan ja tasavallan presidentin yhteisessä kokouksessa (TP-UTVA) tasavallan presidentin johdolla yhteistoiminnassa valtioneuvoston kanssa. Ehdotuksessa ei käsitellä asetusehdotuksen mahdollisia vaikutuksia valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan toimintaan.

Valtioneuvoston kansliaan ehdotetaan perustettavaksi uusi turvallisuuspoliittisen neuvonannon yksikkö, josta säädettäisiin valtioneuvoston kanslian työjärjestyksessä. Puolustusministeriön käsityksen mukaan turvallisuuspoliittinen tilannekuva voi hämärtyä, jos uudelta yksiköltä puuttuisi yhteys turvallisuus- ja puolustuspolitiikan valmisteluun ja siihen liittyvään operatiiviseen toimintaan. Vaarana olisi lisäksi turvallisuuspoliittisen tilannekuvan pirstaloituminen.

Ehdotuksessa jää epäselväksi myös turvallisuuspoliittisen neuvonantajan sekä turvallisuuspoliittisen neuvonannon yksikön rooli suhteessa olemassa oleviin pysyviin poikkihallinnollisiin varautumisen yhteistyöfoorumeihin, kuten Turvallisuuskomiteaan ja valmiuspäällikkökokoukseen.

Johtaminen on kiinteä osa varautumista ja valmiutta. Yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin, mihin myös johtaminen kuuluu, kohdistuvien uhkien hallinta edellyttää kaikkien tarvittavien turvallisuus-toimijoiden yhteistoimintaa johtamisen tukena. Yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaisesti johtosuhteet, organisaatiot ja niiden vastuujako säilytetään normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa mahdollisimman muuttumattomina kaikissa tilanteissa.

Nykyinen Nato-asioiden käsittely, jossa valmistelu tehdään puolustusministeriön ja ulkoministeriön johdolla, koetaan puolustusministeriössä toimivaksi. Turvallisuuskomitean sihteeristö tukee tätä valmistelua muun muassa resilienssiasioiden koordinaatioon liittyvissä kysymyksissä.

Puolustusministeriö näkee, että on ennen aikaista tehdä sitovia organisaatiomuutoksia Suomen liittymisprosessin tässä vaiheessa, koska tarkempaa tietoa Nato-jäsenyyteen liittyvien tehtävien lukumäärästä ja resurssitarpeesta ei vielä ole. Puolustusministeriö pitää tärkeänä, ettei luoda päällekkäisiä toimintoja, jotka johtaisivat resurssien tehotomaan käyttöön, ennen kuin saatavilla on tietoa Nato-jäsenyyden konkreettisista vaikutuksista. Mahdollisten uusien toimijoiden toiminnallinen rooli ja vaikutus valtioneuvoston valmistelu- ja neuvonantomekanismiin sekä häiriötilanteiden hallinnan ja johtamisen yleiseen toimintamalliin tulisi tarkastella poikkihallinnollisesti. Sama koske ehdotusten vaikutuksia kokonaisturvallisuuden mallin mukaisiin olemassa oleviin järjestelyihin.

Puolustusministeriö katsoo, että Nato-asioiden kansallinen valmistelu tulee tässä vaiheessa toteuttaa olemassa olevia rakenteita ja menettelyjä soveltaen. Uusien tehtävien ja toimintojen perustamisen sijaan tulee kehittää yhteistyötä turvallisuuspoliittisissa asioissa ja varmistaa tehokas tiedonkulku. Uusien toimintatapojen ja tehtävien luominen edellyttää puolustusministeriön käsityksen mukaan laajapohjaista ja yhteistyössä tehtyä perusteellista valmistelua.

Puolustusministeriö korostaa, että ministeriöiden turvallisuuspoliittinen asiantuntemus on jo nykyisin pääministerin käytettävissä.

Tulevaisuus- ja muu yhteiskuntapoliittinen suunnittelu sekä yhteiskunnallinen kestävyysarviointi

Valtioneuvoston kanslian tehtäviä koskevaan 1 §:n 10 kohdan mukaan valtioneuvoston kanslian tehtävänä on tulevaisuus- ja muu yhteiskuntapoliittinen suunnittelu. Kyseistä kohtaa ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että valtioneuvoston kanslian tehtäväksi säädettäisiin myös yhteiskunnallinen kestävyysarviointi. Yhteiskunnallinen kestävyysarviointi sisältää ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen näkökulman sekä näiden välisen johdonmukaisuusanalyysin. Kestävyysarvion valmistelusta

vastaisi valtioneuvoston kanslian strategiaosasto, joka toimisi laajassa yhteistyössä valtioneuvoston ja tiedeyhteisön kanssa myös muita sidosryhmiä mahdollisuuksien mukaan arvioinnissa huomioiden.

Puolustusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että yhteiskuntien kriisinsietokyky on keskeinen osana Naton pelotetta ja puolustusta. Asetusehdotuksesta ei käy ilmi, olisiko yhteiskunnallista kestävyysarviointia koskevalla tehtävällä yhteyttä Naton kriisinsietokykyä koskevaan toimintaan. Näin ollen ehdotuksesta saattaisi aiheutua epäselvyyttä ja päällekkäisyyttä suhteessa eri ministeriöiden tehtäviin.

Toimiminen tiedonhallintayksikkönä siten kuin valtioneuvostosta annetun lain (175/2003) 2 §:n 3 momentissa säädetään

Valtioneuvoston tehtäviä koskevaan 1 §:ään ehdotetaan lisättäväksi myös uusi 28 a kohta, jossa mainittaisiin valtioneuvoston kanslian tehtävänä toimiminen tiedonhallintayksikkönä siten kuin valtioneuvostosta annetun lain 2 §:n 3 momentissa säädetään. Kyseessä olisi informatiivinen säännös.

Koska puolustusministeriön käsityksen mukaan kansainvälisten turvallisuusluokiteltujen tietojen tiedonhallinnan suunnittelu on vasta valmisteilla, puolustusministeriö katsoo, että mahdolliset säännösmuutokset tulee toteuttaa vasta kun suunnitelmat ovat valmistuneet ja asiasta on tehty asianmukaiset päätökset.

Puolustusministeriö kiinnittää myös huomiota lausuntopyynnön aikatauluun, jota on pidettävä ehdotusten laatu huomioon ottaen liian lyhyenä. Poikkeuksellisen lyhyttä lausuntoaikaa ei perustella lausuntopyynnössä.

Kansliapäällikkö

Esa Pulkkinen

Osastopäällikkö

Teemu Penttilä

Liitteet

-

Jakelu

VNK Valtioneuvoston kanslia

Tiedoksi

PLM Ministeriön johto, Janne Torvinen
 PLM Puolustusministeriö, Jari Haapiainen
 PLM Puolustusministeriö, Miikka Pynnönen
 PLM HO Hallintopoliittinen osasto
 PLM PO Puolustuspoliittinen osasto
 PLM RO Resurssipoliittinen osasto
 PLM Turvallisuuskomitean sihteeristö
 PLM Viestintäyksikkö
 PLM Hallintoyksikkö
 Pääesikunta

VN/1028/2023-PLM-3

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: